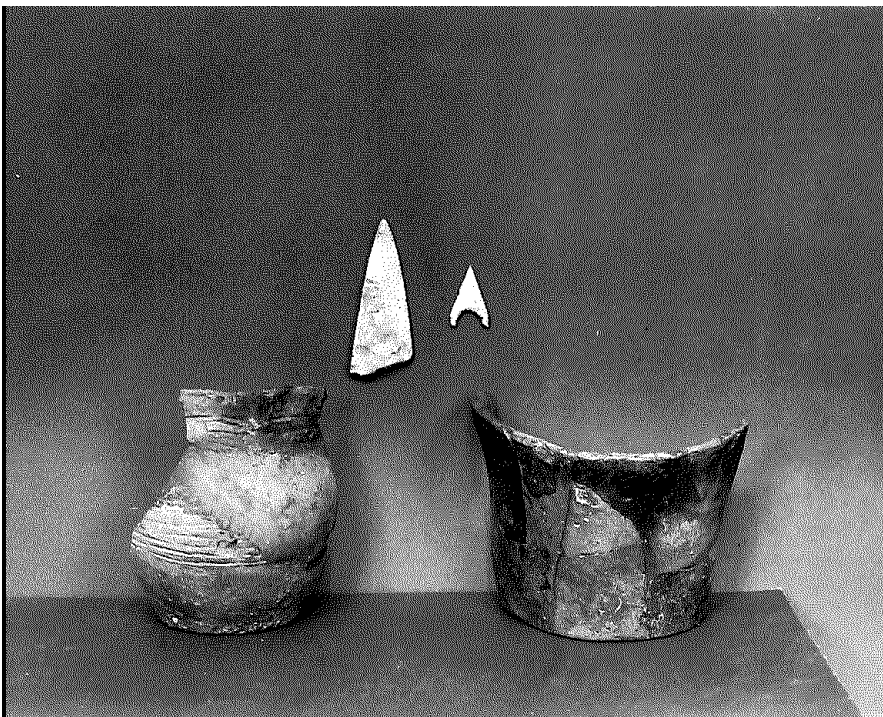

Stenildgårdgraven – genfunden og genudgravet

Som en del af arbejdet med omfartsvejen syd om Aars dukkede der i sommeren 2016 en gammel kending frem: Stenildgårdgraven. Anlægget blev første gang undersøgt i 1934 og blev da beskrevet som Danmarks ældste brandgrav. Det viste sig dog under udgravningen, at der var mere til dette anlæg end blot en brandgrav.

Fund fra udgravningen i 1934

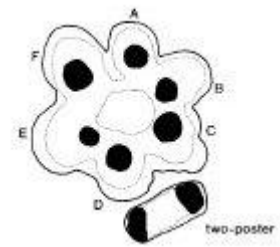
Hvad udgraveren Vestergaard-Nielsen dengang beskrev, og som vi også har kunnet ane, var, at graven var konstrueret som en skaktformet nedgravning med en øvre diameter på godt en meter og en dybde på ca. 175 cm. I anlægget, hvis sider oprindeligt var foret med store sten i seks-syv skifter, blev der dengang og nu fundet dele af en ildskørnet flintdolk, tre ildskørnede pilespidser, det meste af mindst to lerkar og en forholdsvis stor mængde brændte knogler. Flinten og lerkarrene peger entydigt på, at anlægget skal dateres til senneolitikum, og udformningen af det ene lerkar udviser på samme tid slægtskab med keramik fra den såkaldte klokkebægerkultur.

Ved genudgravningen blev det desuden klart, at anlægget med de brændte knogler var omkranset af seks store stolpehuller, så de tilsammen har dannet en cirkel rundt om den dybe grav. En såkaldt *timber circle*. Grav og timber circle af den her beskrevne type er indtil videre et unikt fund i Danmark på dette tidspunkt. Nærmeste pendant stammer fra lokaliteten Sarn-y-Bryn-Caled i Wales, hvor brændte menneskeknogler og ildskørnede pilespidser på lignende vis blev fundet i et centralt anlæg, der her var omgivet af ikke bare én, men to timber circles.

Sammenligner man alene den indre cirkel og det centrale anlæg på Sarn-y-Bryn-Caled med den tilsvarende konstruktion ved Stenildgårdgraven, ses så store ligheder, at inspirationen til de to anlæg må have haft rødder inden for det samme kulturelle netværk.

Stenildgårdgraven under genudgravning

Sarn-y-Bryn-Caled timber circle

Museet har indsendt en større mængde materiale til forskellige analyser. Efter 80 år må det være på tide at få klarhed over, hvad de brændte knogler repræsenterer. Hvor mange mennesker er der? Er der dyr? Hvilke? Knoglematerialet er meget fragmenteret og det er en vanskelig opgave at få dette materiale identificeret. Der var bevaret en smule af gravfylden urørt og i den oprindelige position. Analyser af denne synes at vise, at der har stået vand på bunden og at det centrale anlæg kan tolkes som oprindeligt værende en brønd, måske en hellig brønd, men under alle omstændigheder afsluttet som grav. En analyse viser, at der i aflejringerne findes rester af birkebeg, men det er for tidligt at udlede vigtige konklusioner af det. Pollenanalyse skulle gerne fortælle om, hvordan landet var bevokset og udnyttet, og gravlæggelsen skal dateres naturvidenskabeligt med C14. Endelig er det planen at lade det humane knoglemateriale undergå en måling af strontiummængden. Metoden kan måske være med til at afgøre om det er lokalt opvoksede personer, der var i graven, eller om det var udefrakommende, måske fra Wales?

Den mulige brønd under genudgravning. Bemærk det oprindelige, mørke lag i bunden

400-500 meter nord for Stenildgårdgraven blev der i efteråret 2015, ligeledes på omfartsvejen, udgravet en mulig samtidig boplads – Pisselhøjudgravningen. Her blev fundet en nedgravet hustomt fra sen enkeltgravstid samt fem langhuse fra senneolitikum. Det er besnærende at tro, at der en eller anden samtidighed. Det er muligt, at beboerne herfra har været brugere af denne timber circle.

Imellem bopladsen og timber circlen blev der på et lille plateau fundet en mindre gravplads med resterne af 11 fladmarksgrave fra enkeltgravskulturen. Otte af de 11 grave var bygget op som små stenkister, som ikke målte mere end 40-50 cm i indvendig længde. Der blev ikke konstateret spor efter de gravlagte i nogen af de 11 grave, men i tre af dem blev der fundet gravgaver i form af to gennemborede ravperler, et køllehoved af bjergart, samt to lerkar. Gravgaverne og gravenes opbygning daterer pladsen til den sene del af enkeltgravskulturen. Dermed er det således muligt, at gravpladsen kan have hørt til den ældste nedgravede hustomt på Pisselhøjudgravningen.

Kåre Gyldenløve og Bjarne Henning Nielsen

